

PROGRESUL

Abonamentul:

Pe un an 8 cor., pe jumătate de an 4 cor.
Pentru România și străinătate anual 10 cor.

Foae socială-culturală. Apare în fiecare Sîmbătă.

Redacția și Administrația Nr. 317.
Telefon Nr. 30.

Chestiuni religioase.

Citind articolul d-nului *Dr. N. O. Brînzeu*, grăbesc a răspunde, relativ, la *oportunitatea și posibilitatea* unirei religioase la noi Români. Propunerea d-sale o găsec pornită din dorul de înaintare a neamului nostru, plecînd dela premisa: „*unirea face puterea*”.

Da, într'adever, unirea face puterea, însă nu cea preconizată de d-nul Brînzeu, deoarece propunerea d-sale este de natură a săpa și mai adînc abizul între fii aceleiași mame, ear nu de a aduce înfrățirea lor.

Încercări în acest senz s'au făcut, în cursul secolilor trecuți, și de alte popoare, dar s'au terminat totdeauna cu o nouă desmembrare a așa zisei biserici universale.

Biserica primitivă a lui Christos nu este nici cea a Apusenilor, nici cea Orientalilor, deoarece creștinismul nu ar fi putut progresa, și nu s'ar fi putut lăși, dacă nu ar fi urmat devizei: „*dă-mi, ca să-ți dau*”, adică: dacă nu ar fi fost rezultatul unui compromis al religiunii pure și al primirei formelor păgîne.

Cine ar putea susține, că papalitatea a avut întotdeauna și puterea reală în toate timpurile? Istoria ne este martoră, că puterea lumească a avut totdeauna influența

asupra celei bisericesti; de aci și influența bisericii asupra popoarelor după pozițiunea lor geografică.

Că am adus cu noi din leagănul nostru, din Italia, creștinismul, este un lucru cert; însă pe acele timpuri nu era biserica dezbinată; dar tot afit de sigur este că nici nu era unitară. Unitatea cultului abia *Sf. Ioan gură-de-aur*, îl introduce împreună cu ceilalți ierarhi, ca *Vasile-cel-mare* și *Grigorie teologul*. Niciunul dintre aceștia însă nu a ocupat scaunul papal din Roma.

Acești sfinți părinți au stabilit regulile liturgice, cari au fost urmate de întreaga biserică până la *Fotie*, sau mai bine zis până la *Mihail Cerularie*, cînd s'a produs despărțirea definitivă a bisericii. Să nu credem însă că în ziua proclamării dezbinării s'a făcut și schimbarea vizibilă, care domină și astăzi între cele 2 biserici! Nu, particularitățile s'au introdus treptat, încît după sfera de acțiune în care s'an găsit popoarele, ele s'au acomodat și formelor exterioare.

Deoarece puterea lumească, pe timpul dezbinării, era mai puternică la Constantinopol, decît la Roma, natural că și influența imperiului roman de răsărit (devenit prin fraudă grecesc, adică bizantin) era mai mare asupra noastră, decît influența propagandei

catolice. Uitîndu-ne pe o hartă, vom vedea demarcarea teritorială a ambelor religii; orcît am fi vrut să ne menținem religia, cea nedefinită, adusă cu noi din Italia, aceasta ne-ar fi fost imposibil, necăzînd în sfera de acțiune a Apusenilor, încît putem zice, că în ziua cînd ne-am întins pe locurile ocupate astăzi de alementul nostru etnic, nici nu mai voiam să știm de religia Apusului. Dovadă istoria țărilor românești, cari au dus pe timpul formării lor o luptă aprigă încontra încercărilor de catolizare. Dar chiar si Transilvănenii nu erau ei oare toți de aceeași religione cu cei din principate, până la unirea lor *parțială* cu Roma?

Cari au fost cauzele acestei uniri? Ele nu erau nicidecum porinte din *conștiința religioasă*. Ele au fost străine de simțirea poporului nostru, pornite din Austria, pentru a contrabalansa puterea caivinilor, cari erau contrari incorporării Transilvaniei și gravitau spre Turci, fiind în permanentă neînțelegere cu planurile ei. Ca să poată însă reuși, a trebuit să facă propunerii clerului român, pentru ameliorarea stărilor lui materiale, cu singura concesie, de a menține și pentru mai departe formele exterioare ale cultului oriental, dupăcum le moșteniseră Români dela moși-strămoșii lor; și cu toate momelile

FOILETON.

Vîrvoara.

Am întîlnit-o pe drum, c'o traistă lungă, smolită de lînă, umblînd în sus și în jos. Se opria la cite-o poartă, privea înlăuntru, uneori vorbia două-trei vorbe cu cineva din curte, și pleca mai departe. Sapa veche cu coada lungă, lucie, o tot muta depe-un umăr pe altul.

— N'ai de lucru, nu capeți de săpat, se vede, lele?

— Nu prea, zise femeea și trecu mai departe.

— Siat puțin, lele, am eu o grădină. Până de seară o isprăvești.

Ea se opri de-odată, și 'ntoarse pe jumătate capul:

— Cit imi dai?

— Îți dau o coroană. De-ai fi venit de dimineață, îți dam mai mult. Acum, uite, soarele e sus.

— Știi ce? Să-mi dai și-o bucată de mămăligă; n'am mîncat nimic de erî.

Se 'ntoarse ea, ne 'nțelegem noi, ș'o duc în curte. Poruncesc să-i dea un blid de lapte și mămăligă, și-i arăt grădina.

— Să vezi numai, cum am să și-o grijesc. Ai să mă pomenești cite zile îi avea.

O las să soarbă laptele și intru în casă. Aveam ceva de isprăvit, și dîncînd-incînd aruncam ochii spre grădină.

Femeea încă nu intrase la lucru. Ești mai tîrziu să văd ce face; ea nu mîntuise încă de mîncat.

— Cum, Doamne sînte, o întreba eu, de-atunci puteai mîncă de zece ori?

— Vezi, imi răspunse ea, că eu am durere de gură. Și peptul mă doare, și tușesc. Să vezi cum tușesc... de se sperie copiii. Aia-i tusă. Odată am mers eu la un doctor, ș'a zis că am hertică... Are dracu hertică! De-aveam, muream demult. Dealtfel ce zici și d-ta, dacă moare omul, nu-i mai bine? Fopa David dela noi așa zice că, dacă moare omul, îi mai bine. „Unde nu este durere nici întristare” — și începu c'un glas gros, înterupt, să spue cuvinte dintr'o cîntare dela prohodul morților. Imita, se vede, pe popa dela ei, pe David.

Crezui de-odată că femeea-i smintită, și priveam cu băgare de seamă la ea mîncă încet, ca de silă, cu ochii țîntă în blid.

— De unde ești d-ta, lele?

— Din Mămăligani.

— Pe-acolo au gătit oamenii de prășit?

— Au isprăvit care au avut; care n'au, nu isprăvesc niciodată.

— Pe semne d-ta n'ai pămînt?

— „Pe unde calc, pămîntu-i al meu ca ș'a d-tale” — și începu să rîză de-odată, arătîndu-și dinții lași, gălbenui. Dădu să se ridice, dar, cași cînd ș'ar fi adus aminte de ceva, se lăsă ear moale, jos, și pescui cu lingura de lemn o bucățică de mămăligă.

— Cred că ai putea să vii acum în grădină, zic eu. A trecut aproape un ceas decînd tîndălești. Se vede treaba că de aceia nu te primesc oamenii în lucru.

— Pe mine?

— Pe d-ta.

— Vezi că nu mă cunoști?... Eu nu mă duc la orcine.

Întăi întreb cine șade în casă, și dacă-mi place mă duc, de nu-mi place... plec mai departe,

— D'apoi la mine ai venit fără să fi întrebat pe cine-va?

Femeea nu zise nimic. Se sculă, își pusă cojile de mămăligă în traistă, se plecă ear, ridică blidul și sorbi din el laptele, în care mai rămăsese ceva fărîmături. Își puse traista după grumaz, și avea niște priviri ca de scăpare, cași cînd ar cerceta pe unde să iese afară, în uliță.

Nu i-am mai zis nimic. Am lăsat-o să se ducă. Dar ea coborî treptele și o luă spre grădină. Într'o mișcare nervoasă își desprinsese traista și o afirmă într'un măr bătrîn. Apoi, începînd a săpa, imi zise:

— La d-ta am venit, pentrucă ești om bun.

— De unde știi d-ta?

— De pe ochi. Eu cunosc oamenii de pe ochi.

Cînd te-am văzut, am gîcit cum ești, ș'acum, dîndu-mi de mîncare, mi-s'a adevărit gîcitură.

Sta frîntă de șale și săpa așa de repede, așa de bine, de-am rămas uimit. Fir de buruiană nu lăsa, și în jurul cucuruzului aduna mușunoaie mari cu sapa, le rotunzia apoi repede cu palmele, cași cînd ar tocni o pine, ca s'o bage în cupfor.

— Cum te cheamă pe d-ta lele? — întreb într'un tîrziu.

— Vîrvoara.

— Vîrvara poate.

— Ba Vîrvoara; urîi nu-i așa? Da dă-i în sfinții lui, că noi avem un popă... de tot nume pocite ne pune. Eaca, de pildă, la un copil de-al meu i-a pus numele David, ca la Jidovi.

acestea, poporul, și unii din cler, au preferit *mizeria și iobăgia* de pe atunci, decît să crează în promisiunile nerealizate, cari cereau ca sacrificiu *renegarea religiei lor strămoșești*. Se poate vedea, deci, că chiar așa cum se găsesc uniții, ei nu ar primi odată cu capul să fie încorporați la biserica romano-catolică.

Dece să cerem decît un lucru imposibil?

În numărul viitor voi termina ce mai am de zis.

Ilie Bogdanu.

Balul universitarilor rom. din Cluj.

Joși la 18. Februar st. n. a fost la „Hôtel Central” balul universitarilor români din Cluj. Nimeni nu credea, că va succeda așa de bine, și mai ales d-nii aranjatori erau foarte îngrijați, căci pe la cazină tot auzia pe citeunul întrebînd: Oare vor sosi destule coconite? Nicî bine n'ai intrat în sala de lectură, și auzia pe cineva zîcînd: Numa de-ar da D-zeu să nu fie așa frig, căci altminterlea n'am teamă c'o să vindem pătrînjel. Pe cei mai mulți însă îi stăpînea frica de — deficit.

Dar eată că mult așteptata zi a sosit.

Pașii fiecăruia se îndreptau spre „Hôtel Central”. Trăsurile sosiau rînd pe rînd, aducînd în ele pe iubiții oaspeți și pe drăgălașele d-șoare.

Însfîrșit eată-ne în sala de dans, decorată ca de serbătoare, și într'adevăr și era serbătoare în inimile tineretului. Veselie și mulțumire puteai citi de pe fața fiecăruia. Balul se începe cu vesela „Horă”, știți cum zice poetul:

Trei pași la dreapta 'ncetișor
Și-alți trei pași în stînga;
Se prind de mîni și se desprind
Și bat pămîntul tropotînd.
În tact ușor.

Apoi urmează elegantul vals. Părechile înaintează dela un capăt la altul al sălii, întogmaî ca un roi de fluturi ce zboară primăvara într'o grădină plină de flori.

— Cine-i domnul acela — zise un glas ce suna ca un clopoțel de argint — Ce frumos dansează!

— Ah! trebuie să fac propunerea că barem trei baluri să ținem într'un an — zise un tiner către domnișoara cu care bostona.

Din altă parte zăria doi ochi, albaștri ca azurul cerului, cum se ridicau drăguț și pe furis asupra unui finăr chipeș și ca scos dintr'o cutie.

— Acela nu-i nime urît, lele Virvoaro, acel David a fost împărat și sfînt.

— De-a fost împărat nu știu, da că-i sfînt, știu. Îl aud pomenindu-l în biserică. Ce folos însă dacă-i sfînt jidovesc! Și să vezi: Copilul e mărișor și păzește vitele. Și ce crezi? ride el pe-acolo, se joacă în rînd cu alți copii?... Defel... Stă deoparte și plînge. Și ortaciî strigă la el: „Jidovuțule, Jidovuțule, Jidovuțule”. Dac'am auzit eu una ca asta, întins la popa m'am dus. — Părinte, zic, d-ta dece mi-ai batjocorit copilul? Da, l-ai batjocorit, că i-ai dat nume de jidov. Acum să faci bine să-i schimbî numele și fă să-l cheme Pătru. Da popa a ris, ș'a spus că asta nu se mai poate.

— Nicî nu se poate, lele Virvoaro.

Femea nu mai zise nimic. Par' că i-au venit deodată în cap alte gînduri. Am lăsat-o să sape, și eu am trecut la un strat de legume să plivesc. Căzuse decunoapte o ploică de reveni bine pămîntul. Buruiana se zmulgea ușor, cu rădăcina întregă, albă, plină de ațșoare. Parfumul pămîntului ud se ridica în văzduh, călduț parcă și oarecum amariu. Pliviam, și dîncînd-încînd aruncam ochii spre femeie. Lucra frîntă de șale, cu capul adus la pept. Era slabă, aproape ca o suveică. Și totuși vedeam că nu ostenește, că nu se oprește să mai priviască, ridicîndu-se în stînga și în dreapta, cum fac toți săpătorii. Mi-se părea uneori că bombănește singură, dar ce, nu puteam înțelege. Dela o vreme aud că mă întrebă:

— Nu știî d-ta un leac de tusă?

— D'apoi ce umbîl după leacuri d-ta? — eu nu te-am auzit tușînd niciodată.

— Că peste zi nu prea tușesc. Numaî noaptea;

Și pecînd părechile dansau așa de drăgălaș, de jur — împrejurul sălii vedeai bătrîni, dar mai ales bătrînele, cu fața mulțumită, cum priviau la tineretul vesel, care își petrece acum în primăvara vieții. Și poate că le veniau în minte și lor timpurile fericite ale tineretii, cari timpuri în veci nu se vor întoarce. Dar zeul Apollo care seara ne-a părăsit, ne-a părăsit ca ear' să se întoarcă. Stelele dispar de pe cer și tot asemenea și scumpii oaspeți din sală. Aurora se ivește de parte către răsărit, ear petrecerea țî-se pare înaintea ochilor ca un vis frumos, dintr'o noapte de Mai, dispărut în eternitate.

Correspondentul.

CORESPONDENȚE.

Domnule Redactor,

Cu plăcere vă fac cunoscute stabilimentele culturale românești din Bitolia (Monastir).

Prima școală română (după ordinea fondării) ce s'a înființat în Bitolia la anul 1878, de către tinărul *Nicolae Popilian*, elev al școlii Macedo-române „*Sfinții Apostoli*” și absolvent al liceului „*Sintul Sava*” din București, în anul trecut a avut 30 de elevi.

Prima școală de fete s'a înființat în primăvara anului 1881. Cea dintîi instituitoare la această școală a fost Doamna *Alexandra Vizanti*. În anul trecut a avut 38 eleve.

Gimnaziul român din aceeași localitate s'a înființat la anul 1880 în luna lui Martie cu doi profesori: *Vasile Glodariu*, care era în același timp și director, și *Radu Corvin*, ambii Români din Transilvania. Ear la anul 1884 Gimnaziul s'a prefăcut în liceu. În anul trecut o avut 152 elevi.

Pela anul 1886 școala primară a fost transformată în școală normală și profesională. În anul trecut a avut 85 de eleve.

Eată acum, după un raport dat de profesorul *I. D. Arginteanu* cu ocaziunea jubileului de 25 ani dela fondarea acestui liceu, care a fost mersul lui în intervalul acesta. Numărul absolvenților până la 1905 a fost 218.

Directorii de pîn'acum: † *Vasile Glodariu*, † *Radu Corvin*, Români-Transilvăneni; Părintele *Gheorghide Murnu*, Macedo-Român; *Dimitrie Cosmuleiu*, Român-Transilvănean; *Ioan Ciulli*, *Pericle Papa Hagi*, † *Ștefan Cudela*, *Mihail Dimonie*, *Constantin Cosmescu*, *Doctorul Pericle Pucerea*, *Noe Adam*, Macedo-Român.

Numărul elevilor și elevelor, măi cu seamă a celor dela clasele primare este tare mișorât, din cauza terorismului exercitat asupra bieților Români-macedoneni a căror viață a fost și este încă mereu expusă.

atunci tușesc să mă rup, nu alta. Doctoru zice că-i hertică, da nu-i hertică, ci se vede c'o îi aghiuș.

— Ce-i aghiușul acela?

— Pă-i, nădușală, ce să fie! Nădușala la pept și la răsufuș. Am fost de vre-o citevaori de mi-o citit popa nostru, da se vede că rugăciunea lui nu prinde.

— Dece să nu prindă?

— Pentrucă-i mai mult pe partea dracului decît pe-a lui Dumnezeu... ăla numai de popă nu s'o născut.

— Nu-i unul mic, cu bărbuța neagră, rară?

— Mic, popa David? Tiii!... 'tă-i puterile, dacă-i mare cît un cal, și are o barbă lungă, țepoasă, roșcată. Gîndești că-i o mătură de mes-teacăn, cu care ai măturat curtea de s'o țîndărit acuma.

— Nu-l cunosc. Așa popă nu știu.

— De unde să-l cunoști? Așa popă crezi că iese între oameni? N'a mai fost la oraș decînd l-a sfîntit ca popă vlădica. Da mai bine nu l-ar fi sfîntit!

Gîndești că nu-i însurat? Ba-i însurat, și are o muere de treabă și tare frumoasă. Da gîndești că popa vrea să știe de ea? Umblă după toate femeile din sat. Amarnic om, amarnic popă! Și biata preoteasă, dacă o văzut că nu se poate alffel, și-a luat și ea un drăguț, un fecior din sat. Zdravăn fecior! Îl prinde citeodată pe popa David de mătură... și-l îmblățește. Vezi că popa se 'mbată, și dacă se 'mbată vine acasă și-și bate nevasta. Țî-am spus eu că nu-i popă. Dealffel nicî n'o învățat. Eu îl știu. A fost tot acasă la plug, și la vite. Apoi, fecior mare, a mers la vlă-

Eată notițele, ce vi-le pot da deastădată asupra instituțiilor culturale din Bitolia (Monastir).

Binevoii a primi, vă rog, iubiților frați, pe lingă cele mai sincere și afectuoase salutări, ce vi-le trimit din munții Macedoniei, viua noastră mulțumire pentru particularul interes ce ni-l purtați.

Cu înaltă stimă,

Steriu N. Cionescu

Fundatorul și directorul
școlilor române din Crușova.

IGIENĂ. Carnea de porc.

Din fericire porcii la noi n'au trichină cum d. e. în Chicago la fiecare 40 de porci unul e bolnav de trichină.

Carne de porc cu cisticere (măzărîcă) s'a confiscat în capitală în 1892 peste trei mii de Kilogr. cum ne spune raportul medicului șef al capitalei. Țăranul însă mănîncă carnea cu linți (trichină). Se fac și cîrnați subțiri, cari pentru conservare se pot afuma ca și carnea de porc. Acest mod de preparare e mult mai avantajos decît muratul carnei în sare, care scoate unele părți nutritoare din carne.

La facerea pastramei, cu trecerea ei prin apă, deasemenea se perd multe substanțe din carne. Apoi, cum am observat în riul Ialomița, bucățile de carne destinate de a deveni pastramă erau mai rău tratate decît niște pei de oae, aruncate prin năsip și noroi. Ar fi de dorit ca să se facă îmbunătățiri în această privință, fie din partea Statului, fie din a particularilor, până a nu ajunge America, și alte țeri, a ne concura chiar și în principalele noastre produse. Odată se exportau multe produse carnoase de ale noastre, azi însă se exportează mai mult vite. Facerea de pastramă își trage originea din orient, și numai în această parte de lume vom mai putea exporta pastramă, căci în celelalte, gusturile sînt mai rafinate, și trebuie să ne conformăm lor. Mai sus am văzut că în Transilvania nu se mănîncă pastramă. În Dobrogea Românul cîntă:

„De-ași trăi până la toamnă,
Să beau vin, să fac pastramă”.

După calculul lui Dr. Felix cumpărătorul de pastramă e înșelat în privința valorii ei nutritive, în raport cu a cărnii proaspete, căci ocaua cu prețul de 2 lei abea valorează cît carnea proaspătă de un leu. Mai are apoi și vegetațiunii nu tocmai prielnice sănătății.

Dr. Gheorghe Crăiniceanu.

dica vr'o trei săptămîni. Da înainte de-a se duce, a vîndut două părechii de boi. Și peste trei săptămîni a venit acasă, popă gata. Ce zici d-ta?

— Ce să zic! A fost rău că l-a sfîntit vlădica.

— „Ba a fost păcat, mare păcat. Ce să vezi, lasă pe oameni să moară nespovediți și necomunicați. Lui să-i pui zlotu în palmă și apoi vine”.

— Stătu puțin, apoi adause: „Dealffel îi dau pace. Cu dumniului n'am eu nimica. Afîta numai c'a pus nume de batjocură copilului. Da eu acasă nu-i zic David. Acasă-i zic Pătru”.

Soarele se ridicase sus, și căldura cădea dogoritoare. Am lăsat plivitul și m'am dus în casă, gîndindu-mă la femeia aceasta din Mămăligani, care muncește cu atîta harnicie, și despre care nu puteam ști de-i tresărită, ori așa e felul ei la vorbă.

La amiază am chemat-o ear să mănînce. Se teme, socotia că fac numai o glumă. Apoi se teme că-i trag din plată, dacă-i dau ș'o *sorbitură* de mîncare. În urmă veni și se apucă, cu aceeași *tîndălire*, să mănînce cași dimineța.

— Vezi că mă doare gura? Se vede că este ceva stricat în mine. Mi-se strică și dinții. „Eată” — și-și viră două degete pline de tină în gură, și le scoase, după puțină cercetare, strîngînd între ele un colț de măsă.

— Pentruce țî-se strică?

— Nu știu. Imî vine așa o amărălă, ca spirtul de tare; se vede c'acea mi-i roade. Nu știu de unde... Poate din fiere. C'odată mi-s'a stricat fierea rău.

— Ai avut vr'o supărare, vrei să zici?

Femea își ridică deodată ochii și privi la mine lung, întrebător, cașicînd acum m'ar fi văzut mai întăi în viață. Dar poate nicî nu se uita la

Economie.

Starea sãmănăturilor. În prima jumătate a lunii lui Februar în urma timpului moale și prin topirea repede a zăpezii s'a făcut pagubă însemnată, căci sãmănăturile în multe locuri au fost inundate. Pentru aceea starea sãmănăturilor, și de altcun abnormală, dă anză la plîngerî. Unde sãmănăturile sînt acoperite cu zăpadă, starea lor e îndestulitoare. În părțile apusene ale țării, precum și în părțile de sud ale cîmpiei, sãmănăturile au răsărit foarte slab. Deoarece în multe locuri sãmănăturile nici n'au răsărit încă, este teamă, ca economii în multe locuri la primăvară vor trebui să samene din nou. Lucrările agricole se restring la cîrățul și respiratul gunoierului, apoi la tăiatul și cîrățul lemnului din pădure. Earna lungă din zi în zi mărește greutatea, cu cari trebuie să se lupte economii în urma lipsei de nutreț. Vitele de altcun sînt sănătoase.

Starea agricolă a României la finele lunii Ianuar 1909. Cu tot gerul mare care a avut loc într-o mare parte a lunii Ianuar, totuși se crede că sãmănăturile nu vor fi suferit, deoarece ele au fost acoperite cu zăpadă în cea mai mare parte a țării. Este puțină temere pentru sãmănăturile de rapiță și cele de grîu, puse mai tîrziu în regiunile unde pămîntul a fost descoperit de zăpadă, tocmai în perioada geroasă din ultimele zile. Gerurile cari au fost la începutul lunii, și cu deosebire către sfîrșit, se crede că vor fi cauzat rîu pomilor tineri, mai ales viilor neîngropate. Vitele sufer de ger și de lipsa de nutreț, din care cauză au fost chiar cazuri mortale.

Concurs.

În conformitate cu dispozițiunile pentru administrarea fondurilor și fundațiilor „Asociațiunii, pentru literatura română și cultura poporului român”, se publică concurs pentru „premiul Andreiu Murășan” pe doi ani cîte K 300.

La concurs se admite orice lucrare originală de cuprins literar, tipărită în Ungaria în cursul anilor 1907 și 1908.

Concurenții vor avea să înainteze pînă la 1 Mai a. c. st. n. la biroul „Asociațiunii” în Sibiu cîinci exemplare din lucrările lor. Decernarea premiului se va face în ședința plenară a secțiunilor științifice-literare, ear premiarea în adunarea generală din acest an.

Sibiu, 1 Februar 1909.

Prezidiul Asociațiunii:

Iosif Șterca Șuluțu m. p.

mine. Privia prin ochii mei încolo, mai departe. De vorbit, n'a mai zis un singur cuvînt pînă spre sară. O întunecime ca o umbră de durere îi îmbracă obrazii slăbiți, și începu să tușiască adînc, închis, cașicînd ai da c'un sul într'o gaură afundă în pămînt.

Nu înserase cînd isprăvi cu grădina. Își luă traista și ieși în curte. Dar nu îndrăznia să vie să-i dau banii.

— „Cu zece crucerî îți plătesc mai mult, lele Virvoaro. Eată, șazeci. Mi-ai lucrat tare frumos” — Femea luă banii și se duse fără nicio vorbă.

Maî tîrziu ies pe uliță și mă întîlnesc c'un vecin. Umblăm noi dela o crișmă la alta, să mai vedem cine-i pe-acolo. Cînd ajungem la crișma lui Stan, acolo o grămadă de oameni se înbulziau cu capetele unu ntr'altul, privind la ceva jos, în mijloc.

— Ce să fie? Ziceau unii.

— O femeie.

— Ce-i cu ea? ...

— O avut călcătură, da acum s'o liniștit. Vai de capul ei, ce chinuri!

Și oamenii începeau să se împraștie.

Cînd m'aprii și eu, rămîn înlemnit. Era biata Virvara. Cu gura plină de spume albe, băloase, cu fața vinăță, cu ochii închiși, nemișcați, cu degetele încirîlitate, zăcea între traistă și sapă.

Oamenii începură vorbele. Unul zise:

„A venit în crișmă, ș'a bătut doi ochi de spirt. Și dacă i-a bătut, a plătit ș'a dat să iese. Da cînd să iese, s'o împedecat de prag și, împedecîndu-se, a tot mers pînă unde o vedeți acum. Acolo a căzut, ș'a fost vai de capul ei apoi, a apucat-o boala”.

— Demult o duce așa, zise altul. Celpuțin cincisprezece ani.

CRONICA.

Au mai sosit la Oravița deputații **Dr. Teodor Mihali, V. Damianu, Dr. Aurel Novacu, Dr. Ștefan Pop, Dr. Ștefan Petroviči** petrecînd aici împreună cu presidentul **Badea Gheorghe Pop de Băsești**. Auzim că pe mine vor mai sosi aici deputați și alți fruntași de-ai noștri.

Fruntașii noștri din Oravița au lansat un apel către alegători, îndemnîndu-i stăruitor să se prezinte Marți la alegerea de deputat cît se poate de cinstit, ferindu-se de a lua în gură vr'un strop de beutură, ori a schimba cu cineva nescar vorbe de sfadă și ocară; să fie răbdători, avînd a arata presidentului alegerii, prin arangeatorii cari sînt rînduiți pentru menținerea ordinii, orce neorînduelli ce s'ar ivi din vr'o parte sau alta.

Incendiul ce se declarase ieri dimineață la spediturul Lövenfeld din Oravița-rom. a fost imediat localizat.

În urma zvonurilor de război, populația din părțile noastre sudbănățene e înfiorată, mai ales de năvălirea guerilei.

Casierul **D. Pincu** dela banca „Plugarul” din **Cacova** a fost înlocuit, în mod provizor, prin vrednicul înv. **Traian Linția**.

Felicităm și noi pe d-nul **Gheorghe Imbrovici**, conducătorul tehnic al Tipografiei Diecezane din Caransebes, căruia i-s'a recunoscut, prin distincția binemeritată, munca cinstită ce a desfășurat-o 22 ani în același atelier.

Profesorul universitar d-nul **N. Iorga** a fost ales membru corespondental Academiei din Belgrad.

Dirigitorii Cazinei rom. din **Lipova** au raportat în adunarea generală, că din 500 volume, cite au în bibliotecă, în cursul anului societar numai o singură carte a fost scoasă spre citire. — Caracteristic!

Fruntașul institut de bani „**Victoria**” din Arad și-a raportat în adunarea generală, sporul umitor al anului de gestiune, care denotă destoinicia neasămuită a bravilor ei ocîrmuitori.

Joia viitoare va avea loc adunarea generală a băncii noastre „**Oraviciana**” în localul institutului.

Altul o cunoscuse pe Virvara și înainte de boală, și știa să spună din ce i-a venit.

„A rămas, spunea el, văduvă tînără, dar nu s'a mai măritat. Avea o fată și doi feciori. Fata dacă a crescut, a dat-o slujnică, să lucreze, să cîștige ceva. A dat-o la boltașul din sat. Aci fata s'a răsărit îndată. Traiu bun, muncă puțină, și s'a ales în doi ani din Anuța o fată ca de domn. Stăpînul său era nădrăgar, sta bine, dar cu muerea sta rău. Se certau în toată ziua. Dela o vreme jupînul Michel, — era sas, — s'a dat pe lingă Anuța. Dă n'a îmbrăcat-o, da n'a ținut-o în traf bun, da n'a purtat-o în căruță... de, numai se ciudau oamenii și femeele șoptiau să s'audă! Și-a auzit și Virvara.

„A dus pe fată acasă, a bătut-o, a rușinat-o, a batjocorit-o; Anuța țipa în gura mare că nu-i drept, că s'o bată Dumnezeu, că s'o omoare dracul, de-a fi drept.

„Virvara n'o credea și alt rînd de bătae punea pe ea. Fata zîmnea, izbia ușile și fuga la jupînul Michel.

„Odată i-a zis Virvara: „Du-te, nu te mai bat, nu te mai cert, da să știi că te urmăresc cu ochii de lup. Și cînd te prînd, dacă te prînd, îți sucesc gîtul ca la o vrăbie. Așa, să știi!”

„Și fata s'a dus, dar de-atunci Virvara trăia pentru un singur lucru: s'o prîndă, și să-i sucească gîtul ca la o puî de vrăbie.

Și a început cu pînda. În ploae, în vînt, în ger, ochii ei luminau în întunerecul nopții, prin preajma casei lui Michel, ca două scîntel. S'a bolnăvit de răceală; a prins-o tusa, slăbia, pierea vîzînd cu ochii. Și ce femeie fusese mai înainte!

Pentru alegerea deputaților în sinodul Eparhiei Caransebeșului s'a început o mișcare, asupra căreia vom reveni și noi.

Din cauza înzăpezirilor enorme circulația trenurilor între Oravița și linia principală Baziaș-Budapesta de ieri noaptea a fost oprită.

Mine se va face alegerea de preot în **Mercina**.

În **Almașul** Bihorului a închis ochii Romănul **Dimitrie Dan** în vîrstă de 110 ani.

Milionarul **Muschong**, un Schvab din Chichinda-mare, a împușcat pe amărîtul Lazăr Budur, care împins de gerul cumplit, a furat o țapligă de lemn din magazia neîndurătorului bogătaş.

Mersul trenurilor pe linia nouă Oravița—Bocșa.

1. Oravița—Bocșa.

Numele stațiunii	7252	7254
	el. I—III	el. I—III
Oravița, pleacă	3-58	12-58
Maidan-Agadicî	4-15	1-15
Ticvaniul-mic-Greovaț	4-38	1-38
Cacova	4-51	2-00
Comoriște	5-35	3-04
Surducul-mare	6-28	3-37
Doclin	6-59	4-08
Tirol	7-26	4-31
Fizeci	7-38	4-43
Jidovin (sosește	7-59	5-04
Jidovin (pleacă	8-00	
Bocșa-română	8-22	
Bocșa-montană	8-46	

2. Bocșa—Oravița.

Numele stațiunii	7251	7253
	el. I—III	el. I—III
Bocșa-montană	3-58	9-55
Bocșa-română	4-23	10-17
Jidovin (sosește	4-42	10-36
Jidovin (pleacă	4-47	10-40
Fizeci	5-11	11-04
Tirol	5-37	11-30
Doclin	5-52	11-46
Surducul-mare	6-25	12-21
Comoriște	6-48	12-40
Cacova	8-01	1-51
Ticvaniul-mic-Greovaț	8-14	2-04
Maidan-Agadicî	8-41	2-31
Oravița, sosește	9-00	2-50

Numerii, unde minutele sînt subliniate, arată orele de noapte (dela 6 ore seara pînă la 6 ore dimineața).

Editor-proprietar: **Gheorghe Jianu.**

Redactor responsabil: **Alexandru Purgariu.**

„Odată însă i-a prins; înspre primăvară, în grădina bolții, într'o noapte. Ca aruncată de-un vînt a sărit gardul și s'a trezit cu ghiarele împintate în grumazii fetei sale. Dar' atunci sasul s'a ridicat, a înhățat-o c'o mină de păr, cu alta i-a descleștat ghiarele din gîtul fetei, și-a izbit-o ca pe-un bruş de-oparte. Virvara vru să strige, da cizma sasului o izbi cu putere în pept, în cap, pînăcînd din pricina călcăturii, o cuprînseră spazmurile acolo, în fața lui.

„Dimineața, fata s'a dus acasă. Dar nu peste mult muri în chinurile nașterii nelegiuite.

„Dar Virvara de-atunci a rămas cu boala aceea pe cap”.

Am ascultat istoria aceasta, și mi-a venit de-odată în minte că mi-a amintit ceva și dînsa, zicînd c'odată i-s'a stricat rău fierea; și înțelegeam cum de-a stat tăcută după amiază, fără o vorbă, cînd mai înainte fusese așa de vorbăreată.

Acum sta încă tot întinsă. Nici nu sufla, nici nu mai trăia parcă. Traista și sapa priveghiau lingă dînsa, și fața ei părea că se negrește.

Oamenii începură să vorbîască despre altele, și-i dădură pace. Au mai văzut ei că, după boala asta, bolnavii rămîn așa, nemișcați.

Dar de-odată își întoarseră cu toții capetele: Virvara deschise ochii nroșiți, umflați, ca două rîni, răcni din adînc, se întinse odată, pocnîndu-i toate oasele, apoi se zgîrci, întepenind pentru vecie.

„Dumnezeu s'o ierte, c'a fost femeie harnică și cinstită” ziceau oamenii, făcîndu-și, cutremurați, semnul crucii.

I. Agîrbiceanu.

CONVOCARÉ.

Domniile acționari ai institutului de credit și economii «ORAVICIANA societate pe acții» în Oravița, sunt prin aceasta convocați la a

XVI. adunare generală ordinară

care se va ține

Joii în 4. Martie a. c. la 10 ore a. m. în localul institutului

cu următoarea

ORDINE DE ZI:

1. Raportul comisiei verificatoare și constituirea biroului.
2. Raportul anual al direcțiunii.
3. Raportul anual al inspecțiunii.
4. Stabilirea bilanțului, împărțirea profitului curat și votarea absoluturului.
5. Eventuale propuneri.

Oravița, la 4. Februar 1909.

DIRECȚIUNEA.

Activa — Vagyon				Bilanț — Mérleg				Pasiva — Teher			
Cassa în număr — Pénztári készlet . . .			73355	22	Capital de acții — Részvénytőke			550000	—		
Cassa de păstrare poșt. — Postakárékpénzt.			2981	70	Fond de rezervă — Tartalék alap	260143	34				
Escompt de cambii — Váltószámitolás	610956	71			Fond de rezervă disponibil — Rendelke-						
Escompt de cambii cu acoperire hipotecară					zésre álló tartalék alap	14214	—				
— Jelzálogilag biztosított váltószámitolás	834096	—	1445052	71	Fond pentru diferențe de curs — Árfolyam-						
Imprumuturi hipotec. — Jelzálogos kölcs.			1562168	97	különbözeti alap	28	09				
Imprumuturi pe obligațiuni cu cavenți —					Fond cultural și de binefaceri — Közmü-						
Kezességi kötvény kölcsönök			37448	77	velődési és jótékonyozási alap	12232	98				
Efecte — Értékpapírok			146454	80	Fond de penziuni (propriet. acționarilor)						
Bon în Giro-conto și la alte bănci — Giro-					— Nyugdíjalap (a részvényesek tulajdona)	16354	—				
számla és követelések más pénzüzeteknél			64909	43	Fond pentru amort. edific. — Házleirási alap	1000	—	303972	41		
Inmobile — Ingatlanok			62970	—	Depuneri — Betétek			1918052	03		
Interese reescompt anticipate — Visszle-					Reescompt — Visszszámítás			455867	50		
számítási átmeneti kamatok			6590	96	Impr. hip. cedate — Engedm. jelzálogkölcs.			123287	—		
Diversi debitori și interese restante — Kül-					Interese anticipate pro 1909 — 1909. évre						
lönféle adósok és hátralékos kamatok			53979	—	előlegezett kamatok			25429	07		
Mobilier după amortizare — Felszerelés					Dare după interese dep. — Betéti kamatadó			4430	14		
leirás után			2600	—	Dividendă neridic. — Fel nem vett osztalék			384	—		
					Diversi creditori — Különféle hitelezők			11053	52		
					Profit curat — Tiszta nyereség			66035	89		
			3458511	56						3458511	56

Debit — Tartozik				Profit și Perdere — Nyereség és veszteség				Credit — Követel			
Interese depuneri — Betéti kamatok			88995	07	Interese escompt — Váltószámitolási ka-						
Interese reescompt — Visszszámít. kamatok			40856	04	matok			114590	83		
Interese după imprumuturi hipotecare ce-					Interese hipotecare — Jelzálogkölcsön						
date — Engedményezett jelzálog köl-					amatok			133886	97		
csön kamatok			5796	11	Interese după imprumuturi pe obligațiuni						
Salare — Fizetések			18808	08	cu cavenți — Kezességi kötvény kölcsön						
Relut de cortel — Lakpénz			2260	—	amatok			1442	21		
Spese de birou, porto poștal, competențe					Interese efecte — Értékpapir kamatok			5018	87		
de timbre, prenumerațiuni și alte spese					Venite dela imobile — Ingatlanok utáni						
— Irodai költségek, portodij, bélyegilleté-					jövedelem			571	92		
tekek, előfizetése și különféle költségek			9815	79	Diverse venite — Különféle jövedeleme			3627	68		
Dare directă, comunală etc. — Állami,											
közsegi stb. adó	17156	92									
Dare după interese depun. — Betéti kamatadó	8952	38	26109	30							
Amort. de mobilier — Felszerelvények leirása			244	20							
Abscrieri — Leirások			218	—							
Profit curat — Tiszta nyereség			66035	89							
			259138	48						259138	48

Oravița, la 31. Decembre 1908.

Ilie Trăilă

director. — igazgató.

DIRECȚIUNEA: — AZ IGAZGATÓSÁG:

Ion Perian

șef-contabil. — főkönyvelő.

Alex. P. Popovici Victor Poruțiu Ioan Petrovici Dr. Aurel Novacu Dr. Petru Cornean Dr. Ion Nedelcu
Dr. Mihai Groșșian Dr. Ion Manguica Sinesie Bistreanu Vasile Leza

Conturile prezente confrontându-le cu registrele principale și auxiliare, le-am aflat exacte. — Jelen számlákat a fő- és segédkönyvekkel összehasonlítottuk és helyeseknek találtuk.

INSPECȚIUNEA: — A FELÜGYELŐ-BIZOTTSÁG:

Ioan E. Țieran Cornel Strimbei George Jianu George Dragoescu Iacob Botoș Nicolae Beloane Iuliu Roșiu
președinte. — elnök.

RAPORTUL INSECȚIUNEI:

Onorată adunare generală!

Avem onoare a Vă raporta că în decursul anului 1908 am supravegheat conducerea institutului, am scontrat în repetite rânduri cassa și am esaminat atît registrele cit și valorile pe cari totdeauna le-am aflat în deplină regulă. Bilanțul prezentat Dvoastre l-am esaminat amănunțit și l-am con-

Oravița, la 9. Februar 1909.

INSPECȚIUNEA.

Tiparul Tipografiei „Progresul” N. Bojdureanu, Oravița.